

**Elvis Orbanić, KATEDRA SV. NICEFORA (Povijesna skica Pićanske biskupije),
Josip Turčinović, Pazin, 2002, str. 68.**

Prva knjiga mladog povjesničara Elvise Orbanića *Katedra svetog Nicefora: Povijesna skica Pićanske biskupije* u potpunosti odgovara podnaslovu koji je svom prvijencu dao autor, jer predstavlja skicu prošlosti male Pićanske biskupije. Navedeni su biskupi na katedri sv. Nicefora od samih početaka do posljednjeg biskupa Aldraga Antonia de Piccardia koji je 1785. godine premješten na biskupsku stolicu u Senj, te se nakon tri godine sedisvakancije, 1788. godine, gasi najmanje biskupsko središte u Istri.

Djelo se sastoji od sedamnaest poglavlja koja su sadržajem prilagođena širokom krugu čitatelja, odnosno nema znanstvene aparature.

U uvodu autor upoznaje čitatelja sa svjedočanstvima *Giacoma Filippa Tomasinija* i *Johanna Weikharda Valvasora* koji u 17. stoljeću opisuju vjersku prošlost navedene biskupije. Slijedi kratko poglavlje o legendama vezanim uz osnutak Pićanske biskupije na koje će se autor opširnije osvrnuti u četvrtom poglavlju. Treće poglavlje govori o ukinuću Pićanske biskupije i pripadanju različitim biskupijama sve do 1977. godine kada je priključena Porečko-puljskoj biskupiji. U petom i šestom poglavlju autor se dotiče povijesnih izvora i mogućnosti njihovih interpretiranja u pronalaženju povijesne istine o samim počecima Pićanske biskupije i najranijim pićanskim biskupima.

Od sedmoga do trinaestog poglavlja bavi se biskupima razvijenog i kasnoga srednjeg vijeka, njihovim podrijetlom i pripadnostima različitim crkvenim redovima, sukobima oko juspatronata, problemima oko prihoda i izbivanja biskupa iz Pićana, teritorijalnim opsegom biskupije, odnosima s pavlinima u samostanu kod Čepičkog jezera, pićanskim škofom *Drmitrom* koji se spominje u Istarskom razvodu, prvim pokušajem ukinuća biskupije već u prvoj polovici 13. stoljeća, te središtima vjerskoga, gospodarskog i kulturnog života Pićanštine.

Najopširnije četrnaesto poglavlje govori o biskupima novovjekovlja, poimenice o dvadeset i dvojici od kojih za trojicu ne postoje dokazi da ih je potvrdio papa. Osvrće se na vjersko, svjetovno i kulturno djelovanje pojedinih biskupa koji su u mnogočemu diktirali svakodnevni život toga malog kraja nastojeći utkati duh Tridentskog koncila, te navodi njihove kratke biografije i sadržaje relacija. Posebnu pažnju zaslužuju preslici grbova pojedinih pićanskih biskupa koje je autor preuzeo iz djela Pietra Tomasina, *Storia ecclesiastica di Trieste e dell'Istria* (Trst, rukopis ADBCT, signatura 1/2, D5). Naročito je zanimljiv pićanski biskup *Antonio Zara*, erudit, filozof, klasični latinist i autor enciklopedijskog djela *Anatomia ingeniorum et scientiarum*, koji nam je ostavio svjedočanstva o životu na Pićanštini za vrijeme Uskočkog rata (1615–1618) u kojem je i sam sudjelovao, te kontroverzni *Karlo Weinberger* iz Graza koji nikada nije dobio potvrdu od Svete Stolice, ali je običavao raditi predstave za narod. Biskup *Francesco*

Massimiliano Vaccano ostavio je svjedočanstva o razaranjima iz 1653. godine kada je širom Pazinske knežije buknuła okrutna pobuna seljaka u kojoj je profanirana katedralna crkva i provaljena biskupska palača. Taj će nam događaj u relacijama opisati i biskupi *Andrea Daniele barun von Raunach* i *Pietro Antonio Grauss*, koji navode i povjesničarima veoma bitan podatak – tijekom pobune uništene su sve knjige i stare povelje u biskupskom dvoru.

Umjesto zaključka, autor se osvrće na *dvotočku života* Katedre sv. Nicefora. Budući da i danas postoji institucija naslovnih biskupa spomenute biskupije, napominje da je Pićanska biskupija, bez obzira na napore pojedinih biskupa, ipak bila odskočnica prema imućnijim katedrama.

Na samom kraju donosi dvije karte s prikazom teritorija Pićanske biskupije i njenih župa i kapelanija, ali treba napomenuti kako je župa Grimalda, najvjerojatnije tiskarskom pogreškom prikazana kao dio Pazinske knežije, budući da autor na više mjesta spominje kako je Grimalda jedina župa pićanske dijeceze na teritoriju Mletačke Republike, tj. na stoljećima nestabilnom mletačko-austrijskom *kunfinu* u Istri. Nakon karata slijedi koristan *Kronološki slijed pićanskih biskupa*.

Treba napomenuti da je knjiga opremljena zanimljivim fotografijama i preslicima koji prate sadržaj i zorno ga prikazuju.

Orbanić je napravio hrabar korak u proučavanju prošlosti najmanje istarske biskupije, koja je poprilično zanemarena u istraživanjima crkvene i društvene prošlosti Istre, objavivši ovo pregledno djelo u kome se dotiče i elemenata hagiografskoga, epigrafskog i heraldičkog proučavanja Pićanske biskupije. Treba još jednom napomenuti, kako i sam autor ističe, da je *ova knjižica skica okosnice životnog vijeka biskupije, tek skroman pokušaj predstavljanja bogatog naslijeda*. Unutar te skice ipak uspijeva postaviti mnoga pitanja i na njih pokušava dati odgovore, te naznačuje daljnje mogućnosti istraživanja kojih će se vjerojatno i sam prihvatiti.

Tajana Ujčić